

Årsrapport 2019

för Nätverket för vindbruk

*Nätverket för vindbruk
- sprider kunskap om
vindkraft och verkar
för lokal förankring
och nytta där
vindkraften byggs ut*

Energimyndighetens publikationer kan laddas ner
eller beställas via www.energimyndigheten.se

© Statens energimyndighet, april 2020

ET 2020:6

ISSN 1404-3343

ISBN (pdf) 978-91-89184-50-3

Omslagsbild: Werner Nystrand

Förord

Nätverket startade 2008 på uppdrag av regeringen och är en del av Energimyndighetens arbete med att främja utbyggnaden av vindkraft. Nätverket har en bred verksamhet med ett trettiotal aktiva projekt varje år, spridda över olika delar av landet och med olika inriktningar. Sedan 2013 sammanställer vi årligen resultatet av nätverkets verksamhet i en årsrapport. Föreliggande rapport är en redovisning av 2019 års verksamhet.

Detta är Nätverket för vindbruks sista årsrapport då verksamheten upphör efter 2019. Delar av Nätverket för vindbruks områden kommer fortsättningsvis rymmas inom Energimyndighetens nystartade program *Lokala och regionala insatser för förnybar elproduktion*¹. *En slutredovisning av Nätverket för vindbruk kommer att publiceras under år 2020.*

Fredrik Svartengren

Linus Linde

¹ <http://www.energimyndigheten.se/fornybart/lokala-och-regionala-insatser-for-fornybar-elproduktion/>

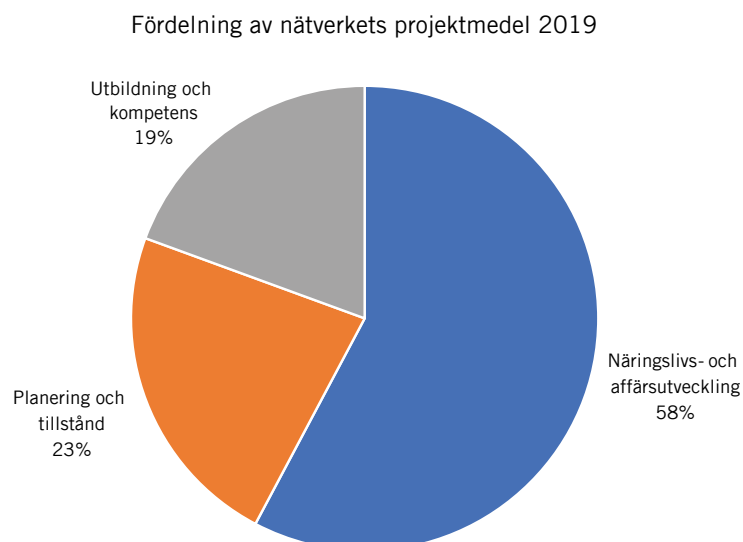
Innehåll

Förord.....	1
Summering av året.....	3
Nätverkets uppdrag och organisation.....	4
Planera för väl lokaliserade vindkraftparker.....	5
Fokus på lokal nytta.....	6
Affärsmöjligheter vid vindkraftsetableringar.....	7
Kunskapsspridning och framtidens kompetensförsörjning.....	8
Årets verksamhet i siffror.....	9

Summering av året

Under 2019 har nätverkets verksamhet fördelats mellan näringslivs- och affärsutveckling, planering och tillståndsfrågor samt utbildnings- och kompetensfrågor enligt Figur 1. Störst del, 58 procent av nätverkets projektmedel, har betalats ut till projekt inom näringslivs- och affärsutveckling inom vindkraftsområdet. Däribland projekt med syfte att öka den lokala nyttan där vindkraft byggs. Detta är en relativt stor ökning i jämförelse med föregående år, vilket dels beror på att några redan beviljade projekt på detta område har beviljats mer medel samtidigt som två relativt stora projekt har tillkommit.

Projektmedel till projekt rörande utbildning och kompetens är kvar på en liknande nivå som föregående år. Däremot har beviljade medel för projekt gällande planering och tillstånd minskat från 39 till 23 procent. Detta beror framförallt på att ett stort, flerårigt projekt på detta område avslutades under 2019.

Figur 1. Fördelning av nätverkets projektmedel 2019. Anm: I näringslivs- och affärsutveckling ingår här projekt som arbetar för att skapa lokal nytta samt prognosarbete gällande arbetskraftsförsörjning.

Nätverkets uppdrag och organisation

Nätverket för vindbruks huvuduppgifter är att sprida kunskap och information om vindkraft och att stötta regionala initiativ av nationell betydelse. Nätverket grundades år 2008 på uppdrag av regeringen och är en del av Energimyndighetens arbete med att främja utbyggnaden av vindkraft.

Energimyndigheten samordnar nätverket och har det formella ansvaret, vilket bland annat innebär att fatta beslut om de medel som via årliga utlysningar fördelas till projekt inom nätverket. Energimyndigheten har också ansvar för att samordna och följa upp nätverkets projekt och det arbete som bedrivs inom nätverkets noder.

Ända sedan starten har arbetet inom nätverket organiserats utifrån fyra noder med ansvar för olika ämnesområden. Dessa fyra områden rör utbildning, planering, näringsliv- och affärsutveckling samt frågor som rör lokala frågeställningar som arbetskraftsför-sörjning och lokal nytta i samband med att vindkraften byggs ut.

Nätverket för vindbruk har som mål att öka kunskapen om vindkraft och att verka för en väl förankrad och väl lokaliserad utbyggnad av vindkraft, som även genererar mervärde lokalt.

Planera för väl lokaliserade vindkraftparker

Den så kallade Hallandsnoden drivs av Länsstyrelsen i Hallands län och har fokus på planerings-, tillstånds- och tillsynsfrågor. Noden anordnar varje år en handläggartäff för alla länsstyrelsernas vindkraftshandläggare. Syftet med träffen är att bidra till kompetenshöjning och erfarenhetsutbyte mellan handläggare. Under årets träff deltog 42 personer, varav 28 representerade länsstyrelserna. Bland annat delgavs nya forskningsrön och information rörande praxis och rättsfall.

Under året anordnades en regional konferensdag i Halmstad. Temat var storskalig utbyggnad av vindkraft. Ett 70-tal personer deltog på konferensen och föredrag från åtta olika myndigheter och organisationer hölls. Ett viktigt resultat var att konferensen möjliggjorde dialog mellan nationella myndigheter, branschföreträdare, politiker samt tjänstemän som jobbar med tillstånd och prövning.

Noden har även uppdaterat listan över beviljade tillstånd för vindkraft som ännu ej tagits i anspråk. Utöver detta har uppgifter om projekt som fått avslag i prövning samt uppgifter om projekt i samrådsfas tagits fram under året. Dyliga underlag bidrar till att Energimyndigheten kan få en rättvis bild över det aktuella läget samt en indikation om utbyggnadstakten på kort sikt. Detta material har bland annat använts i arbetet med Energimyndighetens och Naturvårdsverkets nationella strategi för en hållbar utbyggnad av vindkraft.

Under året har nätverket gett stöd för vidareutveckling av Vindbrukskollens webbtjänst och databas. Vindbrukskollen är en nationell karttjänst som tillhandahåller information om uppförda och planerade vindkraftverk. Tanken är att Vindbrukskollen ska fortleva framgent, med finansiering av Energimyndigheten.

Repowering (generationsskifte av befintliga vindkraftverk) är ett område med ökad aktualitet. Detta gäller speciellt i södra Sverige där många vindkraftverk börjar nå sin tekniska eller ekonomiska livslängd. Under året har två projekt drivits på detta tema: ”Repowering – potential och kunskapsspridning” med utgångspunkt i Skåne och ”Re-powering för resurseffektiv och hållbar vindkraftsutbyggnad i Sverige”. Inom det senare har det tagits fram en lathund som beskriver tillståndsprocessen för repowering.

Fokus på lokal nytta

Noden med ansvar för arbetskraftsförsörjning, drift och underhåll - Vindkraftcentrum via Strömsunds kommun - har som mål att synliggöra den växande lokala och regionala arbetsmarknaden som har koppling till vindkraftsutbyggnaden. Det görs bland annat genom att hjälpa både nätverkets regionala projekt och andra aktörer att kartlägga behovet av arbetskraft i planerade vindkraftparker med ett prognosverktyg.

Under året har noden tillsammans med andra arrangerat tre konferenser. Under våren har en konferens anordnats i Åsele och under hösten har branschforum arrangerats i Ånge och en tillväxtkonferens i Strömsund. Särskilda inbjudningar har gått ut till det så kallade kommunnätverket (kommuner med stor utbyggnad eller potential för vindkraft) och omfattande arbete har lagts på att särskilt informera näringslivskontoren om konferenserna och vad Vindkraftcentrum.se kan bidra med. Under några år har noden anordnat Branschforum Vindkraft i Östersund, men nu gått över till att använda konferensen för att sätta avtryck i de områden där vindkraft byggs, därav Ånge i år.

Noden har genomfört och varit delaktiga i ett stort antal möten, seminarier och workshops under året. Fokus för detta har varit utvecklingsarbetet med den digitala affärsplattformen som ska möjliggöra för sammankoppling mellan lokala/regionala företag och de som bygger vindkraftsparker, men också spridandet av kunskapen kring Garantiamodellen som är en ny modell för utvecklingsmedel från vindkraft.

Samtidigt har det ordinarie arbetet med många träffar i bygder, med kommuner och företag skett. Särskilt i det som noden betraktar som ett kärnområde: Jämtlands, Väster-norrland och Västerbottens län. Men informationsinsatser har också genomförts i Norrbottens, Dalarnas, Värmlands, Västergötlands och Kronobergs län.

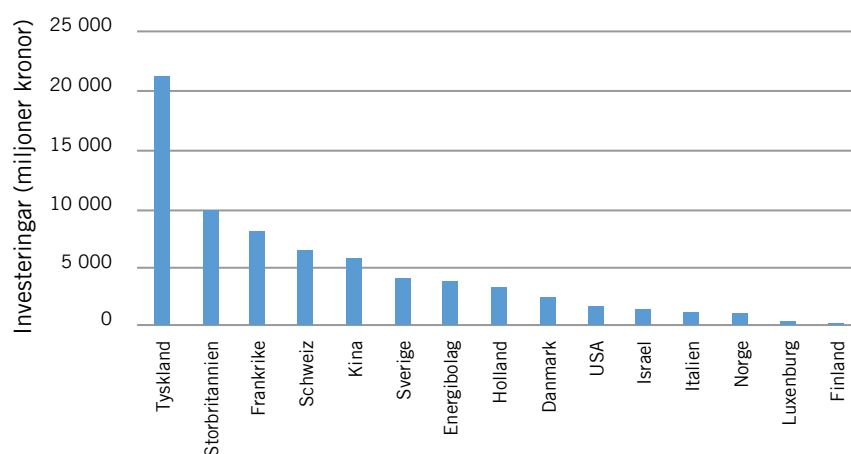
Studiebesök har anordnats eller medarrangerat i samband med konferenser och träffar. I våras genomfördes även nodens årliga undersökning av nuvarande och framtida behov av vindkrafttekniker.

Affärsmöjligheter vid vindkraftsetableringar

Västra Götalandsregionen, noden med ansvar för näringslivs- och affärsutveckling, samordnar flera regionala projekt inriktade på att tillvarata de affärsutvecklingsmöjligheter som uppstår i samband med vindkraftsetableringar. På detta tema har noden anordnat ett tiotal möten/workshops och hållit ett tiotal föredrag. Noden samarbetar inom dessa frågor även med Vindkraftscentrum.

Noden har under våren 2019 genomföra en kartläggning av alla Sveriges kommuners planer kring vindkraft. Totalt sett är det 193 stycken kommuner som har pekat ut området i kommunen kopplat till vindbruk genom att ha med vindkraften i en vindbruksplan eller i den kommunala översiktsplanen. I kartläggningen framgår även datum för antagande och länkar till styrdokument eller plan.

Noden har i flera år tagit fram en årlig marknadsrapport om vindkraftsmarknadens utveckling ("Marknadsanalys av vindkraften i Sverige")². Bland annat med information om nivån på investeringar i vindkraft och utbyggnad, vilka som investerar i vindkraft och en analys av ekonomin hos vindkraftsbolag samt en analys av marknaden. Rapporten har bland annat uppmärksammats i media och underlag har presenterat i nyhetsinslag på DN³. Det är främst uppgifterna om utländska investerar som uppmärksammats, se Figur 2. Även behovet av arbetskraft i samband med den kraftiga utbyggnaden har uppmärksammats och Arbetsförmedlingen⁴ hade med behovet av vindkraftstekniker i sitt nyhetsbrev.

² Marknadsanalys av vindkraften i Sverige 2019-05-27

³ DN, Miljarder står på spel om svensk vindkraft 2019-11-04.

⁴ Arbetsförmedlingen, Ljus framtid för vindkrafts jobb 2019-11-15.

Kunskapsspridning och framtidens kompetensförsörjning

Nätverkets nod inom utbildningsfrågor - Uppsala universitet, Campus Gotland - har under året arbetat med att sprida information om vindkraftsutbildningar och samarbeta i olika forum för att öka såväl utbudet av utbildningar som antal sökande till dessa. Bland annat har dessa forum varit Winterwind 2019, VIND 2019, Branschforum, Energidialogen Gotland, Almedalssveckan och uppvaktning av YH-myndigheten.

Som en del i detta arbete har noden publicerat en årsrapport om utbildningsläget för vindkraftsutbildningar i Sverige läsåren 2017–18 och 2018–19. Årsrapporten är mer omfattande än tidigare år då den innehåller utbildningsläget för två läsår.

Noden har också samlat nuvarande och intresserade utbildningsanordnare för vindkraftsteknikerutbildningar i YH-forum för att ge stöd och driva gemensamma frågor. Inom projektet *Marknadsföring för vindkraftstekniker – ett samarbetsprojekt* har ytterligare aktiviteter anordnats för att avhjälpa bristen på vindkraftstekniker.

Noden har också arbetat med att sammanställa ny forskning inom vindkraftsområdet och sprida detta i en rapport och på mässor. Rapporten har även översatts till engelska. Noden deltar också i flera regionala samverkansprojekt på Gotland som syftar till att bygga upp kunskapen om vindkraft i regionen.

Vidare har noden fortsatt att utveckla onlinekursen Vindkraftskurs.se och har bland annat gjort uppdateringar för att få med aktuella exempel och rättsfall. Under året har två webinarier anordnats inom ramen för Vindkraftskurs.se på teman *Repowering* samt *Tillsyn – kontrollmetoder och villkor*.

Likt tidigare år gav nätverket stöd till Svensk Vindkraftsförening för att anordna konferensen Winterwind. Under konferensen möttes 298 deltagare från 15 olika länder i Umeå för att diskutera de specifika utmaningar som finns för vindkraft i kallt klimat. Nätverket har även givit stöd för Winterwind 2020 som hölls i februari år 2020 i Åre.

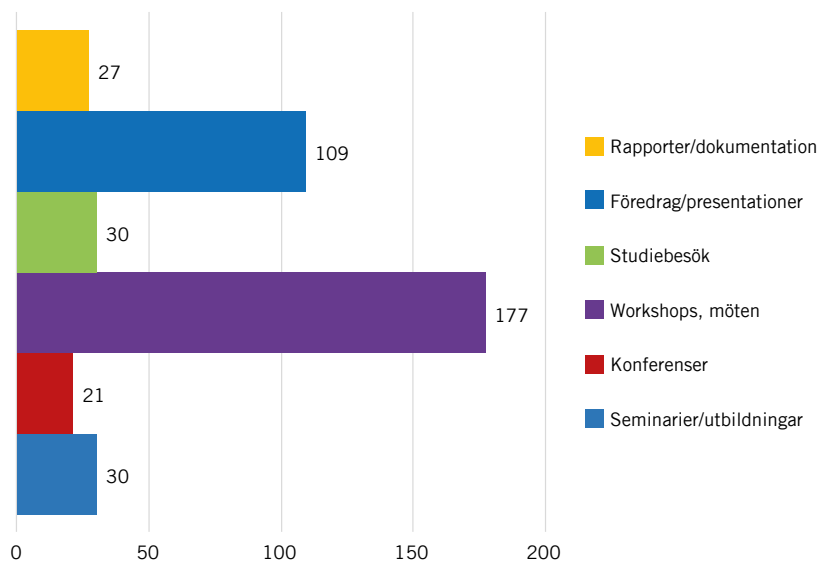
Årets verksamhet i siffror

Drygt 20 projekt har varit verksamma under hela eller delar av året. Under årets utlysning inkom tio ansökningar om projektmedel, varav sju beviljades. Totalt beviljades 9,9 miljoner kronor i projektmedel, då ingår även vissa fleråriga projekt som antogs i föregående års utlysning.

Tabell 1. Projekt inom Nätverket för vindbruk 2013-2019, miljoner kronor. Beviljade medel är justerade för år 2018 i jämförelse med föregående årsrapport.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Beviljade projekt	15	25	20	17	15	13	7
Beviljade medel	8,3	18,2	7,8	13,1	16,9	9,0	9,9

När det gäller kommunikation och informationsspridning har nätverket arrangerat över 150 möten, runt 30 seminarier och hållit över hundra presentationer. Nätverket har även varit delaktiga i att arrangera över 20 konferenser och tagit fram över 10 rapporter eller annan typ av dokumentation från projekten. Under 2019 hölls betydligt fler workshops och möten än tidigare år. Däremot gavs färre föredrag och presentationer. Samtliga kommunikationsaktiviteter som bedrivits inom ramen för nätverket under 2019 visas i diagrammet nedan.

Nätverket för vindbruk

Energimyndigheten arbetar för ett hållbart energisystem som är tryggt, konkurrenskraftigt och har låg negativ påverkan på hälsa, miljö samt klimat.

Nätverket för vindbruk startade 2008 på uppdrag av regeringen och är en del av Energimyndighetens arbete med att främja utbyggnaden av vindkraft. Målet är att öka kunskapen om vindkraft och därigenom verka för en väl förankrad och bra lokaliserad utbyggnad av vindkraft.

Nätverket för vindbruk drivs av Energimyndigheten i samarbete med fyra noder utifrån var sitt kompetensområde:

Arbetskraftsförsörjning, drift och underhåll - Strömsunds kommun
Näringsliv och affärsutveckling - Västra Götalandsregionen
Planerings- och tillståndsfrågor - Länsstyrelsen Halland
Utbildning och kompetensfrågor - Högskolan på Gotland

Energimyndigheten, Box 310, 631 04 Eskilstuna
Telefon 016-544 20 00, Fax 016-544 20 99
E-post registrator@energimyndigheten.se
www.energimyndigheten.se

